

Tapawudymyz şudur

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Tapawudymyz şudur TAPAWUDYMYZ ŞUDUR

Nemes geofizigi Alfred Lotar Wegener (1880-1930)...

Elli ýaşynda, demirgazyk polýusyndaky Grenlandiýada iş geçirip ýörkä aradan çykdy.

Ylyma bagyş eden ömri ony materikleriň dünýäniň daşynda ýuwaşlyk bilen süýşýän «materik süýşmesi» (Kontinentalverschiebung – теория дрейфа материков) teoriýasy bilen tanaldy...

Ýer yranmasy sebäpli häzir hemmeleriň diline düşen «ýer gabygyndaky platolaryň hereket edýändigini» ilkinji bolup agzan alymdy...

Alfred Lotar Wegener

Ýöne. Ýazjak bolýanym tektoniki hereketler däl, gürrüňim başga:

Wegeneriň kakasy din adamsydy. Ol oglunyň Berlinde meteorologiýa we astronomiýa ugrundan okamagyny üpjün etdi.

Wegener astronomiýadan doktorlyk dissertasiýasyny gorady. Agasy Kunt bilen bile uniwersitetde assistentlik etdi. (Ikisi howa kütlelerini synlamak üçin howa şarlarynyň ulanylmagyna-da öňbaşçylyk etdi).

Wegener Birinji jahan urşunda fronta sürüldi. Emma ylym dünýäsine goşan goşandy sebäpli frontdan yzyna getirildi. Ol 1915-nji ýylda «Materikleriň we okeanlaryň gelip çykyşy» eserini ýazdy. Uruşdan soň Germaniýa içerki gapma-garşylygy başdan geçirip ýörkä «Geologiki geçmişiň klimatlary» kitabyny çap etdirdi.

1929-njy ýyl. Germania agyr ykdysady krizisdedigine garamazdan Grenlandiýa buz gatlagynyň galyňlygyny ölçemek üçin professor Wegenere 120 müň dollar (şu günüň puly bilen 2 million dollar) berdi!

Alfred Wegener iş geçirip ýörkä aradan çykdy. Toparyň başyna agasy Kunt Wegener geçdi. İşler dowam etdirildi...

Bu girişi şunuň üçin ýazdym:

* * *

Türk alymy...

1947-nji ýylda doglan, «68-nji nesilden»...

Stambul Tehniki uniwersitetiniň (STU) uçurymy, Magdan fakultetiniň geologiýa inženerçiligi bölümini tamamlady.

Şol uniwersitetde mugallym bolup işledi...

Döwlet 1977-nji ýylda Londondaky dünýäniň az sanly saýlama ýokary okuw jaýlaryndan «Imperial Kolleže» doktorlyk dissertasiýasyny ýazmak üçin ugratdy...

Naji Görür

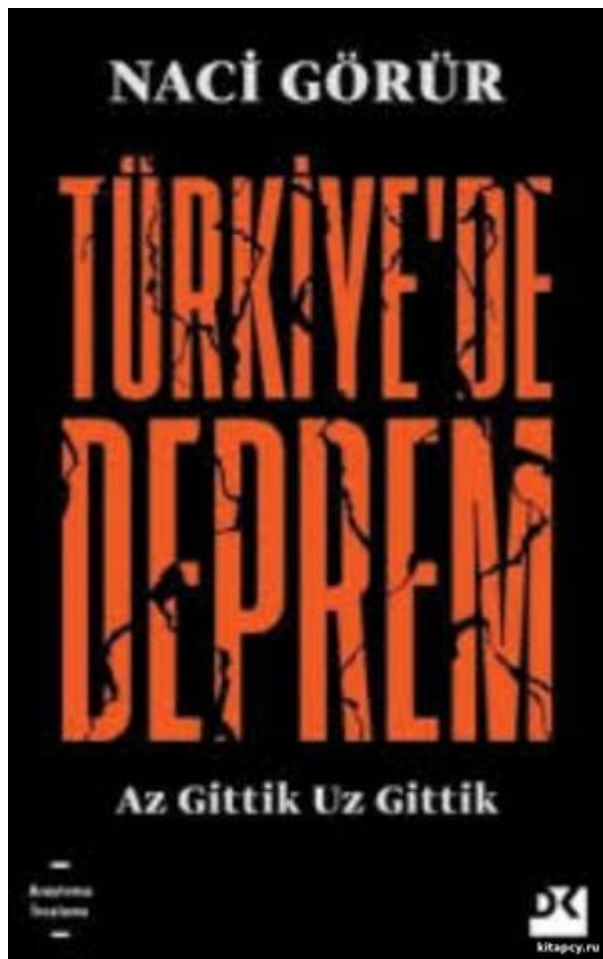
Gaýdyp gelensoň, STU-nyň dosenti we professory bolup işledi...
Türkiýäniň sedimenter çöketlikleriniň gurluşy, tektonikasy-ýer gabygy we deňizleri boýunça ylmy-barlag işlerini geçirdi. Seýmsiki potansialynyň aýdyňlaşdyrylmagy üçin bilini bek guşap işledi we köp sanly döwlet hem-de halkara taslamalaryna ýolbaşçylyk etdi.

1983-nji ýylda kyrk ýaş aýetmedik ýiti zehinli alymlary höweslendirmek üçin TÜBİTAK-yň berýän ýörite baýragyna mynasyp boldy.

Türkiýäniň Ylymlar akademiýasynyň agzalygyna saýlandy.

A soň?

Soň häkimiýet başyna AKP geldi!

* * *

2004-nji ýyl. TÜBİTAK-yň Gebzede guran Marmara Ylmy-barlaglar merkeziniň (MAM) ýolbaşçysydy. Şol ýyl ol NATO-nyň ylym boýunça ýörite baýragyna mynasyp boldy.

Emma:

AKP-niň häkimiýet başynda oturan şol ýyly MAM-daky ygtyýarlyklary elinden alyndy:

«- Işgär almaň, iş tabşyrmaň, edaraň içinde işgärleriň ýerini üýtgetmäň».

Gepiň keltesi, «wezipäni öz eliň tabşyr!» diýilýärdi.

Kömekçisi bilen bile wezipesini tabşyrdy. Ýerine TÜBİTAK-yň başlygynyň aýaly oturdyldy! (Haýsysyny ýazaýyn: TÜBİTAK-yň Türkiýedäki ähli ylmy edaralaryny biri-birine we halkara ylmy torlaryna birikdiren Döwlet Ylmy tor we Maglumatlar merkeziniň (ULAKBİM) başlygy edip haýwanat bagynyň ylahyýetçi müdirini oturtdylar!)

Diňe bularam däl.

2011-nji ýyl. AKP «Türkiýäniň Ylymlar akademiýasyna (TÜBA)

biziň özümüz wezipä bellejek!» diýensoň, ol Ylymlar akademiýasynyň özygtyýarly gurluşyna zarba urulmagy bilen ylalaşyp bilmedi (professor Jelal Şengör ýaly alymlar bilen bile) işden gitdi.

Emma...

Döwletinden hiç öýke saklamady, STU-da şägirt ýetişdirmegini dowam etdirdi. Halk daş-keseginiň astynda galmasyn diýip, «Okeanlardaky burawlaýyş maksatnamasy» ýaly halkara derejeli işlere gatnaşdy, gatnaşyp ýör...

Dünýäniň az sanly saýlama Stanford uniwersiteti ýaly ylym ojaklaryndan çagyryldy, myhman mugallym bolup sapak berdi...

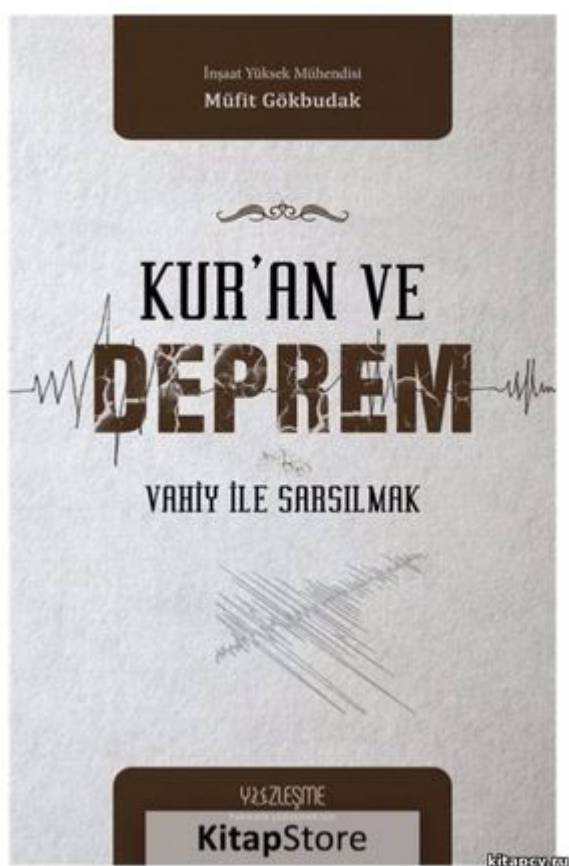
Her ýyl geçirilýän dünýäniň iň täsirli alymlarynyň sanawyna girýär...

Kimiň gürrüňini edýändir öýdýäňiz?

Elazigde dört ýaşynda kakasyndan jyda düşensoň, otly duralgasynda kemput satyp, okamaga dyrjaşan ýetim çaganyň gürrüňini edýärin..

Ady – Naji Görür...

Şindizem ýurdy üçin hozanak bolýan alymyň gürrüňini edýärin...

Hezreti Muhammet (s.a.w) eýeleýän wezipäňe mynasyplyk hakda şeýle diýipdir:

«Iş – iş başaryana berilmese, kyýamatyň ýakynlaşanlygydyr».

Takdyr karar berme pursatlarynda şekillenýär.

Germania bilen ösüş babatda tapawudymyz şudur.

«SÖZCÜ» gazetini, 17.02.2023 ý.

Soner ÝALÇYN. Publisistika